

Уводно обраћање високог представника на обиљежавању 29. годишњице геноцида у Сребреници

Вриједи изговорена ријеч

Поштоване даме и господо,

данас смо се окупили да обиљежимо 29. годишњицу геноцида у Сребреници, почињеног на овим просторима, управо у овој сали у којој се сада налазимо.

Част ми је што могу подијелити данашњи дан са вама.

Генерална скупштина Уједињених нација усвојила је 23. маја Резолуцију којом се 11. јул проглашава „Међународним даном сјећања и обиљежавања геноцида у Сребреници 1995. године“ и осуђује свако порицање тог историјског догађаја и било које радње којима се величају особе које су осуђене за ратне злочине, злочине против човјечности и геноцид од стране међународних судова.

Резолуција је јасан израз међународне посвећености очувању достојанства преживјелих и поштовању наслијеђа убијених. Одбијање било каквих покушаја да се минимизира или искриви тежина геноцида у Сребреници је императив за друштво. А наш је истакнути задатак, као што сте рекли поштовани господине Фејзићу, учинити више.

Одавање почаста жртвама геноцида у Сребреници и ратних злочина и злочина против човјечности захтијева додатне напоре. Као што сам најавио прошле године управо на овом мјесту, осим моје подршке међународном проглашењу 11. јула за Дан сјећања на Сребреницу, могу рећи да су предузети још неки важни кораци како би се допринијело том циљу:

Пресуде међународних судова и домаћих судова биће укључене у казнену евиденцију БиХ. Министарство правде БиХ и Међународни резидуални механизам за кривичне судове потписали су меморандум о томе, и хвала вам на томе.

Увидио сам потребу измјене Изборног закона БиХ како би се спријечило да ратни злочинци обављају јавне функције након одслужене казне.

Моја канцеларија наставља подржавати Тужилаштво БиХ у складу са утврђеним међународним стандардима како би омогућила и дала додатни подстрек тој институцији да процесуира негирање геноцида и величање ратних злочинаца. Предузети су неки кораци, морамо да радимо веома, веома интензивно да урадимо више.

У истом смислу, дозволите ми да искористим ову прилику да скренем пажњу представника власти БиХ и међународне заједнице на посебно два питања.

Прво питање се односи на нестала лица. Према Институту за нестале особе, више од 7.600 људи се још увијек води као нестало у сукобу 1992-1995. Главни проблем је и даље недостатак поузданих информација о потенцијалним локацијама гробница, у комбинацији са недостатком капацитета за обраду информација. Локалним форензичким ресурсима укљученим у ексхумацију и идентификацију несталих особа пријекто је потребно појачање и финансијска подршка. Данас нам је дужност да ових 14, који су убијени у јулу 1995 нађу свој смирај.

Друго питање тиче се мурала којима се величају ратни злочинци, које видимо широм земље, а највише у источном дијелу Републике

Српске. Не постоји начин да се то прихвати. Величање ратних злочинаца је увреда за жртве, ако не и пријетња, а представља и кршење Кривичног закона БиХ.

Општине које подсичу, дају простор или се не боре против оваквих мурала или иницијатива које доприносе негирању ратних злочина и величању ратних злочинаца, а не користе своје надлежности и не исказују приврженост, требају одговарати правно и финансијски. На томе ћу заједно радити са свима вама.

Дозволите ми да нагласим да све ове одлуке нису усмјерене против било које државе или народа, већ напротив: то је отворени позив да се заједно суочимо са прошлошћу како бисмо припремили бољу будућност. Резолуција није акт усмјерен против српског народа или Републике Српске. Њоме би се подржало стварање отвореног дијалога на основу чињеница са свим добронамјерним људима.

Умјесто да се искориштава за уске политичке циљеве, Резолуција мора послужити као катализатор за оздрављење и разумијевање.

За то је потребна воља и труд. Ни један велики гест нас не може одвести даље ако није подржан малим, неуморним и поштеним напорима храбрих грађана, од којих су многи, како видим, сада у овој просторији.

Напомињем да поједини представници Републике Српске доводе у питање геноцид у Сребреници. Али, то је симптом једне врсте неспособности да се носи с мрачним дијеловима прошлости. Нико нема право било коју државу или нацију описати као геноцидну. Али, да би се дошло до заједничког „Никад више!“ потребно је постојање међусобног поштовања и, прије свега, воље за помирењем. Видимо да то није лако и да ће то за неке можда бити тежак пут.

Али, реалност је и тежак пут којим су ваша браћа, ваши синови и очеви морали прећи у нади да ће сигурност вјероватно наћи у Тузли или другим сигурним подручјима. Заиста, импресивно је било јуче присуствовати и видјети учеснике Марша мира. То је

нешто што се не може занемарити, то морамо уважавати. Ментални и политички пут који сада морамо заједно прећи не може се успоредити ни са чим: то је пут наде, позитивне будућности и одрживог мира и помирења. То је пут којим сви заједно морамо ићи у духу побратимства свих људских бића. Одбијам повјеровати да се произвољно може наставити са негирањем људске катастрофе која се десила у Поточарима, Жепи или Приједору. Одбијам прихватити да неки мисле да би релативизацијом злочина раније почињена недјела у овом региону Европе, на примјер, током Другог свјетског рата у овој регији Европе или у било којем другом периоду, на неки начин изгубила на тежини уколико би се поредила с злочинима почињеним у периоду од 1991. до 1995. године. Не, злочини и свака врста терора не застаријевају. Терор њемачког Вермахта у Крагујевцу 1941. године, или терор у Јасеновцу остају историјске чињенице и остају као такве. Ниједан починилац не може своја недјела правдати недјелима других починилаца.

Изузетно обраћање директора Меморијалног центра Сребреница Емира Суљагића Генералној скупштини УН примјер је таквог напора: он је позвао све да посјете Сребреницу, укључујући и оне који негирају историјске и научне чињенице.

Да, Емире, ово је прави пут. Ићи ћемо тим путем са Вама.

Позваћемо све да дођу и раде на заједничким пројектима проналажења историјске истине и прихватања да у овој дивној земљи у Европи, која се зове Босна и Херцеговина, њено мултиетничко друштво има право наћи свој пут заснован на недискриминацији и узајамном поштовању. Да, морамо учити нашу дјецу да наш народ, наша група, наша религија није искључива – што смо тога свјеснији боље ћемо се уклопити у окружење у ком влада толеранција, не губећи при томе властити идентитет. Ово је боље него да се обавеза заједничког живљења у миру непрекидно доводи у питање путем кршења слова и духа Општег оквирног споразума за мир из Дејтона. Ко не жели доћи у правни сукоб са високим представником, или с Уставним судом, или са захтјевом да се у БиХ примјењују европски стандарди, има само

један једноставан пут, а то је лојалност према заједничкој држави и дефинисање виталних интереса вођених заједничком спремношћу да се дође до поштеног и функционалног компромиса. Не могу се свакодневно доводити у питање правила и институције о којима су се у Дејтону и Паризу договориле све државе потписнице. То је реалност коју нико не може прилагођавати искључиво својим потребама.

Pacta sunt servanda (лат. Уговори се морају поштовати).

Као што геноцид у Сребреници није лаж, тако ни Дејтонски мировни споразум није лаж, него постојећи и обавезујући закон. Ако има питања или идеја за измјене и допуне овог темеља државе БиХ, о њима треба разговарати и, ако буде потребно, о њима одлучивати. Али, да будемо врло јасни: раздруживање није ни прихватљив ни легитиман начин, и није могуће јер би се на такав начин кршила права свих грађана који живе у Босни и Херцеговини.

Зашто не тражимо неки формат који би омогућио вођење дебате и постизање сагласности и који би укључио све народе и друге групе у дијалог о заједничкој будућности у оквиру већ договорених правила? Ако је потребна међународна помоћ која неће бити јавна, онда хајде да идемо тим путем. И нека овај приступ буде за све грађане, са позивом и младим генерацијама да се укључе, умјесто да буде резервисан само за политичке елите. Младе генерације морају подићи свој глас у име властите будућности.

Зашто не би било могуће да се, након понуде Европске уније да БиХ постане њена чланица, искористи овај европски замах и покаже да на дан као што је овај, сва три члана Предсједништва ове земље могу бити присутна на овако важној комеморацији као што је ова данашња? Зашто не би било нормално да госпођа Цвијановић сједи поред господина Комшића и господина Бећировића, и да они заједнички изразе своје жаљење због свих жртава рата и геноцида, и одају им почаст? Можемо ли ово припремити са младим људима свих националности и у заједничком

интересу?

Волио бих да можемо избрисати утисак да је Босна и Херцеговина неко острво на којем влада некажњивост, мјесто гдје се за почињена дјела не носе посљедице. Умјесто тога, БиХ би требала да буде примјер помирења, мислим да је то наша дужност. То је нешто што прије свега дугујемо не само жртвама геноцида у Сребреници него и свим грађанима ове лијепе земље.

Хвала.